

פרשת פנחס
י"ט תמוז ה'תשפ"ג
שנה י"א גליון ל"ה

סדר ק"ש	מוצ"ק	הדלקת הנרות
8:26/9:18	9:41	8:10
8:23/9:16	9:42	8:11
8:28/9:12	9:06	7:13
8:29/9:13	9:03	7:28
8:29/9:12	9:04	7:21

לעיקוואוד
 ברוקלין
 ירושלים
 בני ברק
 אלעד

רחמי עלי

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

משלם. והנה מבואר בשם האר"י ז"ל שכתב בשם הזוהר דכשהרג פנחס לזמרי מחמת גודל הפחד **פרחה נשמתו** ונכנס בו נשמת נדב ואביהו, ובוה פ"י הפסוק פנחס שהי' בן אלעזר נעשה עכשיו בן אהרן הכהן ע"כ, וכיון שיצאה נשמתו נחשב כאילו **נשלם ימי חייו** מן העולם א"כ **מגיע לו שכרו בעוד עבודתו**, וזהו דכתב המדרש **בדין הוא שיטול שכרו** כיון דמצד נשמתו כבר גמר עבודתו.

ויחי יוסף, מהרה"ק מפאפא ז"ע

ויאמר ה' אל משה כן בנות צלפחד דברת.

ופירש"י ז"ל יפה תבעו, אשרי אדם שהקב"ה מודה לדבריו עכ"ל בשם ספרי. ולכאורה צריך להבין, מה שבחו את בנות צלפחד בזה אשר הקב"ה מודה לדבריהם, הלא המה לא שאלו רק שכדומה להם שעפ"י הדין מגיע להם נחלה ומרע"ה הקריב את משפטן לה, וכאשר שמע הקב"ה את משפטן אמר שהדין עמדם, א"כ איך שייך לומר בזה אשרי אדם שהקב"ה מודה לדבריו אם באמת הי' הדין עמדם.

אך יש לומר דהנה בנות צלפחד טענו תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו. ולכאורה אנו מסופקים אם כוונתם הי' מחמת שהיו רוצים לאסוף **ממון** הרבה כדי שיהיו עשירים ע"כ טענו שרוצים ג"כ נחלה או אם כוונתם היה **לשם שמים** שבאמת היה רצונם שיתנו להם נחלה למען יוכלו לעבוד את ה' בזה בלי מניעה, וכאשר שמע מרע"ה את טענתם כתיב ויקרב משה את משפטן **לפני ה'**. והיינו שמרע"ה המליץ עבורם שעיקר כוונתם היא רק לפני ה', דהיינו לש"ש בלבד.

ויאמר ה' אל משה לאמר, **כן בנות צלפחד דוברות**, היינו שהאמת אתו כאשר ממליץ עבורם **שכוונתם היא רק לש"ש** כי כן באמת כוונתם, ע"כ שפיר אמר הספרי הנ"ל **אשרי אדם שהקב"ה מודה לדבריו**, דהיינו שבחו אותו שהי' כוונתם לש"ש עד שהקב"ה מעיד עליהם שכוונתם באמת רק לש"ש והבן.

דברי יחזקאל, מהרה"ק ר' יחזקאל שרגא פרענקל תאומים ז"ע, אבדק"ק קלאסנא

וביום השני וגו' ונסכיהם.

ענין השמחה בניסוך המים שהיא מצוה שכמעט אין לה שיווי **ממון**. נראה דהוא מראה שיש לעבוד השי"ת במה שאפשר לו, ולא יאמר העני כי אין לו במה לזכות מכיון שאינו יכול לקיים הרבה מצות מצד עניותו, דהא במים שייך לקיים מצוה גדולה, ולא רק ליחיד אלא גם לכל ישראל יחד, שלכן יראה לקיים במה שאפשר לו שחננו השי"ת ובגופו וכדומה, שזהו שמחה היותר גדולה בעולם שיכולין כל אדם להשיג שלמות ולקיים מצות.

דרש משה, מהגה"צ ר' משה פיינשטיין זצ"ל

ליצר משפחת היצרי לשלם משפחת השלמי.

נאמר לי רמיות הפסוק בשם הרב הק' מהרז"ב זצוק"ל שאמר בשם אביו הרב הק' מהרי"מ זצוק"ל, שהפסוק מרמז ליצר, כשהאדם חפץ לילך אחר עצת היצר באיזה דבר **משפחת היצרי**, הרבה משפחות וסיעות יהיה לו לילך אחר היצר, לשלם כשרוצה להלוך בשלימות העבודה, **משפחת השלמי** כנ"ל, והשלם הוא ז"ל ואמר ג"כ על דרך זה, לתחן משפחת התחני, כשארם רוצה להתפלל ולהתחנן, אזי משפחת התחני, וכנ"ל.

אגרא דכלה, מהרה"ק בעל הבני יששכר ז"ע

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל.

ואחז"ל (סנהדרין דף פב) לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, אשר הדיוק מבואר, אדרבה זה **שבוהו** וכפירש"י ז"ל על רבקה בת בתואל וגו' להגיד שבחה כו' אם כי **אבי אמו פיטם עגלים לע"ז, מכל זאת הוא מסר את נפשו אקדושת השם.**

ופירשתי (בספרי שער נפתלי להפטרות שבת תשובה) לשיטת הרמב"ם ז"ל בפ"ה מזה יסוד"ת דבמקום שאינו מחויב למסור את נפשו ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו וולדעת חכמי הצרפתים ז"ל גם בזה המחמיר לעצמו קדוש יאמר לו כמבואר במל"מ שם וביו"ד סי' קנ"ז יעו"ש, וא"כ איך פינחס מסר את נפשו בקנאתו כאמרם ז"ל (סנהדרין שם) כי ששה נסים נעשו לו (ובתרגום יונתן בן עוזיאל תריסרי ניסין אתעברו לפינחס) במקום שלא נתחייב.

אמנם בכ"מ שם בשם הנ"י ז"ל **דאדם גדול חסיד וירא שמים** ורואה שהדור פרוץ בכך, **ראוי לקדש את השם ולמסור א"ע אפילו על מצוה קלה**, וזה שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם כו', ואינו אדם גדול ואיך מסר נפשו להרוג נשיא שבט מישראל ולסמוך על הנס שלא כדין, אשר לשיטת הרמב"ם ז"ל הרי זה התחייב בנפשו, בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, שהיה באמת גדול בישראל בקדושת עצמו, ותפארת אבותיו ולו היה נאה ויאה לקנאות קנאת ה' צבקות ולמסור את נפשו גם במה שלא נתחייב ולעמוד בפרץ ולגדור גדר קדושה בישראל זרע קודש.

הגה"צ ר' חיים מרדכי אללער זצ"ל אבדק"ק ניאמץ, שו"ת באר חיים מרדכי בהקדמה ח"א

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן.

ברש"י, לפי שהיו השבטים מבזין אותו ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, והרג נשיא בישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. וצריך להבין איך יתכן שהשבטים יבזו אותו שהציל את כלל ישראל מכליון. ושמעתי שמה שהשבטים ביזו אותו, היתה כוונתם לטובה, שע"ז לא יתגאה במעשה גבורה שעשה ויאבד הכל. ועוד... וכן היה אחר מעשה פנחס שהוא בעצמו **ביקש** זאת שהשבטים יבזו אותו.

במדבר יהודה, מהרה"ח ר' אברהם יהודה וורטהיימר ז"ל

א"ה, ולפי"ז יבן עוד, דהיאק היו מבזין אותו הראיתם כו', דהרי אסור לבזות גר כמה דורות והיאך ביזו הכא, ועוד דלא כתיב שהיו מבזין אותו, דהיינו כמה אנשים וכו', אלא שהיו השבטים מבזין אותו, דמשמע אנשים חשובים ולא רק יחידים אלא רבים וכ"ץ ולהנ"ל יבן, דבאמת לא ביזשו אותו מטעם עצמם אלא פנחס ביקש מהם זאת שיבזוהו על מנת שהוא לא יפול ברשת הגאווה חלילה.

פנחס בן אלעזר וגו'.

במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו. ויל"פ דהנה כבר כתבו המפרשים בהא דקיימ"ל (קדושין לט עמוד ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא דלכאורה הא כתיב (ויקרא יט) לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר, והקב"ה שומר מצות התורה"ק, ותירצו עפ"י דקיימל"ן (בבא מציעא סה עמוד א) שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, וכל ימי חיי האדם צריך לעבוד את ה' בכל עת, וסוף של השכירות הוא סוף חיי האדם ואז משלם הקב"ה שכרו

רהשי ההלכה

פסקים וביורוי הלכות בדבריים
המציניים הלכה למעשה מפסקי
מורן בעל שבת הלוי זצ"ל

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ן באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקל חסידים בני ברק, מור"ן בשכט הלוי
ונח"מ פסקי מורן ישיבת מור

פסקי הלכות

מהלכות ברכות

א. ברכת הסוכר: על סוכר (כשאוכלו בפני עצמו) מברך **שהכל**, וכן **המוצץ קני סוכר מברך שהכל** (שו"ע סי' ר"ב סט"ו), ו**בדיעבד** אם בירך **על סוכר מקנים** או **על מציצת הקנים** עצמם בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה **יצא**, וכן אם בירך בדיעבד **על סוכר שלנו** הנעשה מסלק סוכר **בורא פרי האדמה יצא** (משנ"ב סקע"ו ובה"ל ד"ה על הסוקא"ר, ועי' בשו"ת משכנות יעקב או"ח סי' צ"ז שהצדיק ד' הרמב"ם דמעיך הדין ברכתו שהכל, אמנם בשבת הלוי ח"ד סי' י"ט ובח"י סי' מ"א דחה דבריו וזקן דברי המשנ"ב בה"ל דבדיעבד אם ברך על סוכר מקנים בפה"ע או בפה"א וכן על סוכר מסלק סוכר בפה"א יצא, ועי' בשב"ח ח"י דאף דמדקדוק ההלכה היה מקום להחמיר לקחת דבר שברכתו שהכל ופרי אדמה ולפטור הסוכר מ"מ מנהגה לברך שהכל אלא שהיו גדולים שהחמירו בכך וכן מספרים על מרן החת"ס, ועי' באריכות בברורי הלכות הכא).

ב. ברכת השוקלד: על שוקלד נוהגים לברך שהכל (עיין בשב"ח ח"ו סי' כ"ז בשם הגרשו"א והגר"ש אלישיב זצ"ל שמעיקר ההלכה צריך לברך על שוקלד בפה"ע שדרך אכילת הקקאו שממנו מיוצר השוקלד עי' ריסוק וע"פ המבואר בשו"ע סי' ר"ב ובמ"ב סקמ"ד ועיין בשו"ע סי' ר"ג ס"ז לענין בשמים שחוקים מעורבים, אמנם נראה שאין לשנות מנהג העולם כיון שהשוקלד נעשה מחמאת קקאו מבישול הקקאו בתוספת מינים שונים כי הקקאו עצמו מור, ועי' בשע"ת סי' ר"ג סק"ג דמ"ש דונגביל אפילו שחוק בפה"א, היינו כשיצא שחוק לגמרי, אבל שחוק לגמרי ברכתו שהכל וא"כ ה"ה לענין שוקלד, ואע"פ שבבה"ל שם מפקפק קצת מ"מ אינו מודה לגמרי ע"ש).

ביורוי הלכות

ברך על סוכר בורא פרי האדמה או בורא פרי העץ האם צריך לחזור ולברך
הרמב"ם, ומ"מ בדיעבד אם ברך בפה"א על סוכר שלנו או על סוכר של קנים בפה"ע או בפה"א יצא עכ"ד.

תשובה: את הסוכר בעבר היו מייצרים מקנים מתוקים ע"י סחיטת מימיהם ובישול המים היוצאים מהם, כיום רוב ייצור הסוכר נעשה מסלק סוכר, ובטור סי' ר"ב הביא מח' הראשונים מהי ברכת הסוכר הנעשה מקנים מתוקים, **הבה"ג** כ' שמברכין על הסוכר **בפה"ע** (וגם על מציצת הקנים בפה מברכים בפה"ע), **והרמב"ם** (בפ"ח מה' ברכות ה"ה) כ' קנים מתוקין שסוחטין אותן ומבשלין מימיהן עד שיקפו וידמו למלח **כל הגאונים** כתבו שמברך עליהן **בפה"א, וי"א בפה"ע**, וכן אומרים **המוצץ אותן קנים מברך בפה"א, ואני אומר** שאין זה נקרא פרי ומברכין עליהם **שהכל**, לא ידענו של אלו הקנים **שנשתנה על ידי האור** גדול מדבש תמרים שלא נשתנה על ידי האור ומברכין עליו שהכל עכ"ל, (ופי"ב הרמב"ם חולק בתרת; **נגד האומרים לברך בפה"א על מציצת הקנים** כ' שא"י נקרא פרי דהוא עץ בעלמא, ועל מה שאמרו **לברך על המים היוצאים מן ועשוי סוכר בפה"ע**, כ' דלא ידענו של אלו הקנים גדול מדבש תמרים שלא נשתנה ע"י האור וכו'), וכ' **הטור ואפשר להשיב על דבריו** שאינו דומה לדבש תמרים שהתמרים הן פרי ונטעי להו אדעתא לאכלם הלכך כשנשתנו נשתנית ברכתן מידי דהוי אכל הפירות שמברכים על משקין היוצאין מהם שהכל חוץ מהיין והשמן, **אבל אלו הקנים שאינן ראויין לאכילה** ועיקר נטיעתן על דעת הדבש **ודאי זה פריין** ומברכין עליו **בפה"ע**, וכ' **הב"י** דאף דדברי הטור בהשגתו על הרמב"ם דברי טעם הם מ"מ כיון דפלוגתא היא **לברך שהכל עדיף** דעל כולם אם אמר שהכל יצא, וכן פסק **בשו"ע** סט"ו וז"ל על הסוקא"ר מברך שהכל וכן המוצץ קנים מתוקים שהכל.

ובט"ז שם סק"ג הביא מש"כ **הכס"מ** להשיג על הטור דאם היו קנים אלו נמצאים בארצו לא היה טוען כן, שבמקום שנמצאין מוכרין אותן לרבות למצות אותן (ובכ"ס"מ שלפניו כתוב **למוצץ**) והרי המים היוצאים מהם כשאר מי פירות, **והשיג הט"ז** דאדרבא מזה יש להטור סיוע גדול דכיון דנטעי להכי זהו פריין, וגם בב"י שבח דברי הטור אלא שמכ"מ מספק יברך שהכל, וסיים הט"ז דכשיש לפניו פרי אחר יברך עליו בפה"ע ויצא גם על הסוכר דד' הטור עיקר, וכ' **המשנ"ב** בסקע"ו דכיון דפלוגתא הוא בין הפוסקים ומספיקא פסק הב"י לברך שהכל, על כן בדיעבד אם בירך בפה"ע או בפה"א יצא, וכ"כ **בשו"ע הרב** (ס"ב), **ובבה"ל** (ד"ה על הסוקא"ר) הביא דברי **הכס"מ** ופי' דכוונתו היתה דכיון דנמכרים כדי למוצץ אותם בפה"א אין עיקרם דווקא לסחיטה לעשות מהן סוכר, ודלא כהט"ז שהביך דעיקר נטיעתן על דעת הדבש שלכן השיג על הכס"מ, (וכנראה שהט"ז כ"כ משום גירסתו **למצות** אותן אבל לגי' הכס"מ שלפניו **למוצץ** א"ש כהגב"ה"ל), **אמנם נראה דא"י עיקר טעם הרמב"ם** דא"כ היה צריך לפסוק דעל מציצת הקנים יש לברך בפה"ע או בפה"א, וגם בלא"ה נראין דברי הטור דעיקר פרי הקנים הללו הוא הסוכר הנסחט ממנו ומה שיש כמה אלפים המוצצים אותן אין עיקר נטיעתן לשם כך, **אלא עיקר טעם הרמב"ם הוא שא"י נקרא פרי אלא עץ שיש בו טעם מתוק** ולא שייך לברך על מציצתו או על הסוכר הנעשה ממנו בפה"א או בפה"ע, **אלא דלפ"י בסוכר שלנו הנעשה מדיקות הנקראים בוריקע"ס** (סלק סוכר) **צריך לברך בפה"א** דלא גרע משאר מי פירות שיצאו ע"י בישול דלהרא"ש מברך בברכת הפירות וגם הרשב"א מודה בזה כשהדרך להוציא משקין מהפירות, **ואין לנו טעם לברך עליו שהכל** רק מפני הסברה השנייה שכ' הרמב"ם דכיון שנשתנה ע"י האור ואין ניכר לעין אדם שמפרי או מירק פלוני יצא דבר זה לא עדיף מדבש תמרים שמברכין עליו שהכל, וסיים **הבה"ל** דאף דד' הרבה ראשונים דיש לברך בפה"ע על סוכר מקנים מ"מ לכתחילה יש לנהוג כשו"ע ולברך שהכל, וגם על סוכר מסלק נהגו העולם לברך שהכל משום שסמכו על הטעם השני של

להלכה למעשה לכתחילה מברכין על סוכר (כשהוא בפני עצמו) **שהכל**, ובדיעבד אם ברך על סוכר שלנו הנעשה מסלק סוכר **בפה"א יצא**, וכן אם ברך על סוכר הנעשה מקנים **בפה"ע יצא**.

הילולא דצדיקא

גלב"ע
כ"ה תמוז
שיצ"ט

הרה"ק
רבי אהרן ברכיה ממודינא זי"ע
בעמח"ס מעבר יבק

אלה תולדות

רבינו הרה"ק הר"ר אהרן ברכיה ממודינא זצ"ל, נולד בשליש הראשון של שנות הש' לאביו הר"ר משה מחשובי העיר מודינא, בנו של רבי נתניה איש מודינא ז"ל, ולאמו מרת אימפיריאה אשר נודע בשערים שמה ויהללה בשערים מעשיה' (כפי שדרוש דרש עליה שבוע לאחר פטירתה. דרוש לפ' בשלח, שע"ט) שהיתה בת 'הזקנה החשובה והחכמה' מרת פיוריטה, דמיתקרייא בת שבע, אלמנת הגאון כמוהר"ר שלמה יעקב רפאל, בן הגאון רופא מופלא בדורו כמוהר"ר מרדכי ממודינא זצ"ל, מקדמוני משפחות גירוש צרפת".

רבינו גדל בעיקר על ברכי זקנתו מצד אמו, הרבנית בת שבע הנ"ל, וכפי שהעיד רבינו בראש ספרו 'אשמורת הבוקר', וז"ל, שכמה פעיות פעתה בימי חייה לזכותי ולהחיותי, וגם שכל ימיה לא פסקה פומה מגירסא במקרא ובמשנה ובספרי הפוסקים, ובראש כולם הרמב"ם, וגם שיח היה לה בספר הזוהר כפי השגתה, ומהכל עשתה לה סדרים מידי שבוע בשבוע, בראש כל מעשיה וצדקותיה, תמיד היתה ידה פתוחה ברצי זהב וכסף להמציא לי אנשים מהוגנים שילמדוני תורה ויראת שמים, ועל זה כתתה רגליה עמי מעיר אל עיר. ומיום הולדתי התגלגלתי אצלה וסמכתי על שולחנה, וכל מחסורי היה עליה ולא לאחרים עמה. ובסוף ימיה כשהגיע לפרק שבעים וחמשה שנים איותה למושב לה ארץ הצבי צפת תוב"ב, ושם הגיעה והרגיעה והפקידה נפשה ביד קונה. ונשארתי אני לבדי פה בימי הילדות נער ובער נעור וריק מכל חכמה ומדע, כי לא זכיתי לשמש תלמידי חכמים רק מעט מזעיר לא כביר, ואפילו שותא דרבנן לא גמירנא. ואז יצאתי ממנוחות לאנחות בלי שום מחזיק ותומך, כי חדלו קרובי ומיודעי שכחוני....

חד בדרא היה. גאון בגאונים בתורת הנגלה ומקובל אלוקי בחכמת הנסתר, חסיד בהליכותיו ואיש אשכולות במדע, מוסר ומידות פועל ישועות בקרב הארץ, בעל דרשן מופלא, מרביץ תורה לתלמידים הרבה, מחבר תפילות וספרים רבים בנגלה ובנסתר. בהיות כי גדול וקדוש בישראל שמו, כבר התהלכו אודותיו בשעתו נפלאות ואגדות רבות, וביותר לאחר פטירתו, כפי שכותב החיד"א (שם) 'ושמעתי ענינים רבים עוזו ונפלאותיו, ועוד שהיה לו מגיד מן השמים שהיה לומד עמו תמיד'.

רבינו הצטיין בחסידותו ובפרישותו ונתפרסם בעיקר על ידי ספרו "מעבר יבק" שהוא כעין שולחן ערוך בהנהגת אדם מיום הוולדו עד ליום מותו, ובפרט בימי חוליו. הווידויים והלימודים בעת יציאת נשמה. כן הוא מדרך לאנשי חברה קדישא. במרוצת הזמן נעשה ספרו לקנין הפרט ובכל עת צרה למדו בו לדעת איך להתכונן ליום הפקודה.

רבותיו

רבינו קיבל תורה מפי שלשה חכמים, גדולי אותה הדור, א', "החסיד וקדוש האלוף כמוהר"ר הלל ממודינא זצוק"ל" (כך מתארו בספרו מעבר יבק). ב', הוא המקובל האלוקי רבי מנחם עזריה מפאנו זצ"ל,

וממנו קיבל את תורת הקבלה, תחילה מתוך כתבי הרמ"ק, ולאחמ"כ גם מתוך כתבי תלמידי האריז"ל. ג', המקובל הקדוש רבי ישראל סרוק זצ"ל, מגורי האריז"ל, וראשון למוסרי יורתו במדינת איטליא, שהגיע לשם בשנת ש"ג, לערך, והביא עמו כתבים נוספים מתורת האר"י, אותם לימד לרבו הרמ"ע מפאנו זצ"ל ולרבינו.

ואכן לימים, לאחר שנתעלה ברום המעלות ורב היה חילו בתורת הנסתר, חיבר ספרים הרבה בחכמה מופלאה זו רובם עדיין בכת"י ובהם כללים והקדמות למי שזוכה להכנס לחכמת האמת, בדרך הרמ"ק והאריז"ל [אשר נקבו בשמות, שמן משחת קדש, שמן זית זך, אמרי ישר, מגן אהרן, שתיל פורח, פירוש וקיצור ספר הזהר, ותיקו"ז, ועוד, כ"ז מלבד ספרי הכללים בתלמוד ופוסקים, ושו"ת ופסקי דינים בהלכה, דרושים ועוד. על כמה מהם מעיד החיד"א שראה אותם בכת"י]. חיבוריו אשר ראו אור עולם, בנוסף להנ"ל, הם בגדי קדש, לימודים ותפילות (ויניציאה, תק"ג), מעיל צדקה, עניני לימוד וסדר העבודה (מנטובה תק"ט).

מרביץ תורה לעדרים

למרות יחוסו הרם, והיות משפחתו בעלי תורה וגדולה, היה רבינו חי כל ימיו בצניעות ובדחקות, ואף גם היה מדוכא ביסורים, כשתלאות וצרות רבות אפפוהו כל ימי חייו, כפי שאמנם הוא עצמו מתאונן לא פעם על כך, בד בבד עם נתינת שבח להבורא ית' שעל אף כל התלאות שעברו עליו, עדיין זכה להתעלות בתורה, ולמצוא בה חיזוק ושעשועים, 'הגם כי רבות צרוני מענורי, ואם מעט הוא הרבה, נפשי כצפור ותהפוכותי, ואם מעט האם העול, וקבעתי עתים נמלטה מפח יוקשי הגשח הרעוע הלז, וקבעתי אמתיה כי לתורה, וציינתי לפני תמיד ציונים מדברי אמריה כי נעמ' (לשון רבינו בהקדמת "שמן משחת קדש").

כל ימיו עסק בהרבצת תורה, ותקופה מסוימת אף קבע לשם כך ישיבה בביתו, פעולה שכמה מבני העיר יצאו כנגדה, אעפ"כ הוכיח סופם על תחילתם, כי כל כנסייה שהיא לשם שמים סופה להתקיים.

כדרכם של צדיקים המבקשים לישוב בשלוה, סבל ביותר מרדיפות שונות ומשונות של כמה מתושבי העיר, ובהם אף מקרוביו, כשהורשה ע"י הדוכס פראסיסקו לפתוח בית כנסת בבית אביו, בלא לפרוע שום דבר לשלטונות, דבר שעורר כנגדו קנאה גדולה. ושוב שנית יצאה עליו הבערה לחלק אודות חזקה על בית החיים בעיר, ומזה סבל רבינו מאוד ממתנגדיו שרצו להעליל ולהציקו תמיד, אך רבינו לא שת לבו לזאת והמשיך להרבות פעלים בתורה בכל עת מצוא. הנהגות מופלאות הנהיג בבית כנסת זה. בשנת שע"ז, לערך, יסד בו תבורה להשכים קום בכל יום, בשם "מעירי שחר", וסידר ותיקן להם תפילות ובקשות מיוחדות. כעבור כמה שנים, בשנת שפ"ד, בראותו שהעם מתרופפים בהשכמת הבוקר, כיון שאין להם סדר בהיר לאומרו, העלה על גבי ספר את תפלותיו והאמירות והדפיסם בשם סדר 'אשמורת הבוקר'.

סידורו זה נתקבל גם בשאר ערי איטליא, וזכה לתפוצה ותהודה רבה אף מחוצה לה. בחיבורו "מגן אהרן" כותב רבינו, וז"ל, "ואני וההולכים אחר עצתי נשיר לבקר חסדו נגילה ונשמחה בישועתו עם שאר קהלות הקודש הנלוים עמי להגות בסדורי מידי יום ביום הלא הם [עיר] פיורינציה וירונה, וחברת יחצות לילהי בעיר מנטוביה, וגם ר'ו' נלוה עמהם, ינחו ברכות על קהל קדוש פיסא וגלילותיה, כי הם בראש כולם עשו כנסייה ברוב עם להעתיק בהם לה' מידי יום ביום... ופה מודינא נעשה קיצור אחד מסדרי הראשון (ספרו "אשמורת הבקר") והורגלו בו כמעט כל הקהל קדוש יצ"ו אנשים ונשים וטף, ואומרים אותו בלילה ב'השכיבו' שלהם, ברוך הגומל עלי.... בהמשך משתבח שגם בעיה"ק צפת נתקבלו חיבוריו לרצון.

סמיכה מחכמי צפת

באותה תקופה היתה בצפת קהילה נכבדה מבני איטליא, ונקראו בשם "ק"ק איטלייאני". בשנת ש"ע נמצא שליח קהילתם "החכם הנעלה העניו כמוהר"ר יוסף חיים" באיטליא, בבית רבינו, אשר עזר לו רבות בגביית המעות, והשתדל בעדו אצל הגבירים. באגרת תודה שנשלחה מבני הקהילה בצפת, בעוד שלוחם נמצא באיטליא, פונים הם אל "איש קדוש יאמר לו, בהילו נר מצוה ותורה, גריס באורייתא תדירא, ארי שבחבורה, בוצינא דנהורא, כתם פז ועטרה, בחירנו רצתה נפשנו, החכם השלם בכל שלמות, צלם ודמות, כמוהר"ר אהרן ברכיה בכ"ר משה ממודינא נר"ו ומודים לו "על כל חסדיו הנאמנים אשר הפליא לעשות עם עניי קהילנו..." בעומדו לימן שלוחם.

זמן קצר לאחר מכן, סמכוהו חכמי צפת בסמיכת חכמים, לאחר שגדולתו הגיע ע"י השד"ר. ואכן רבינו נמנה על הבודדים שנסמכו על ידי חכמי צפת בהיותם בגולה. וזה נוסחה של הסמיכה, "יען כי שמענו שמועה טובה מאיש חמודות, עשר ידות, נכבדות מדובר בו וניבו ידובב אף חובב, שחיבב את התורה, את מקורה הערה, הלא הוא החכם השלם כמוהר"ר אהרן ברכיה ממודינא נר"ו אשר הגידו קצת שבחיו שלא בפניו מגידי אמת. וכו'. אשר באו והגידו צדקתו אף חכמתו. על כן עלתה הסכמתנו לתומכו ולסומכו בימין צדקתו על התורה ועל העבודה. הגם כי כפי הדין אין סמיכה בחוצה לארץ עד שיהיו הסומכים ונסמכים בא"י, בכל זאת ראה ראינו רבני אשכנז ורבי האיטליאלי נהגו לסמוך, ובחדי דלא נעלם מעיניהם הלכה ודיני סמיכה. אמנם אין כוונתם על סמיכה האמורה בגמרא, אלא דוגמא לקרותו 'מורינו הרב'.

אשכבתיה דרבי

וכך קונן עליו רבה של מודינא, רבי אברהם גראציאנו, וז"ל, ארץ אשר ל'ו במסכנות אכל בה לחם, לחם צר ומים לחץ, כדרכה של תורה, פת במלח ומים במשורה, והוא שכב אפיים ארצה, וחיי צער חיה, כרבי חנינא בן דוסא בקב חרובין... נפלה עטרת ראשינו, אי חסדי אי עניו, כאהרן"ן כהנ"א, מבני דור כהנים היו, איש אלקים קדוש הוא המקובל האלקי קבלתו נקבל... ה"ה מרנא ורבנא כמוהר"ר אהרן ברכיה ממודינא זצוק"ל. זיעוכ"א

באור החסידות

המזכים לבנין אריאל - ביום השבת קודש שישו ושמוח

על דרשת חז"ל (תענית ל, ב) בפסוק "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה שישו אתה מושו כל המתאבלים עליה" (ישעיהו סו, י) 'כל המתאבל על ירושלים וזכה ורואה בשמחתה' רבים עמדו על הדיוק במאמר 'זוכה ורואה' שהוא בלשון הווה, דלכאורה נכון היה לומר 'זוכה ויראה בשמחתה' בלשון עתיד.

אכן כתב בספר "קדושת לוי" (איכה) שמהשמעות 'זוכה' הוא מלשון הזדככות, כלומר שמכוון שכל מוחות האדם נמשכים אחר מחשבתו, ממילא כאשר החדש בשמחה ובקדושה ומתאבל על ירושלים, אז הוא מודרך ורואה כעת עתה ממש קצת משמחת ירושלים אך יהיה לעתיד לבוא.

הן דברי נועם ומרפא נפש נלמדנו מדברי הרמ"ק ר' צדוק הכהן מלוברין ז"ע (פרי צדיק פרשת דברים אות טז) שבעוד האדם בעת האבל הוא כבר מרגיש הארת השמחה. והוא כענין המתואר לפירוטוט במדרש (איכה רבה א, נא; ירושלמי ברכות ב, ד) על ההוא טייעא שבעת החורבן אמר ליהודי שילך להתיר השור והצמד שעליו לאות אבילות, ומיד משמע קול געית השור אמר הטייעא ליהודי שיחזור ויקשור השור והצמד שעליו, מפני שמקול געית השור הכיר והרגיש שכבר נולד משיח, כמו שאמרו שם שבעלי החיים יש להם יותר הרגשה מהאדם, וכמו שמצינו באתון של בלעם (עיין בהרחבה במהר"ל 'נצח ישראל' פרק כג). ומה גם שאדם על ידי הרגש הקדושה יוכל לראות מיד **בזמן האבל שלו הישועה של משיח**, שהוא באמת מוכן בכל שנה לבוא אם יהיה הדור ראוי לכך.

וכפל דבריו וכתב עוד (פרי צדיק פרשת ואתחנן אות יג) שבאמת כל התפילות של נפשות ישראל פועלים ברוחניות, ככל פרט ופרט, ובודאי כל נפש כפי ערך תשוקתו כך הוא זוכה לתכלית המכוון להתנחם בלבו, ועל פי דרכו כתב שדברי חז"ל 'זוכה ורואה בשמחתה' אין המכוון לעתיד לבוא כי הלא נאמר בלשון הווה 'זוכה ורואה', רק שלפי ערך התשוקה והגעגועים של האדם בפנימיות הלב, נמצא שלעומת כן הוא זוכה מיד להיות רואה ומרגיש בלבו בשמחתה, בבחינת שמחו צדיקים בה'. ומוסף בכלליות הענין שבעבור זה נתקנו כל נוסחאות התפילות בלשון הווה 'בונה ירושלים' - 'מצמיח ישועה' - 'המחזיר שכינתו לציון' מפני שבאמת כל אותם בקשות נענים בתמידות תיכף ומיד.

נוסוף על כך ביאור מיוחד מדברי בעל **נפש החיים** (קהלת יצחק פרשת דברים) על פי הכלל שאחז"ל (פסחים נד, ב) שהמת נשכח מן הלב, ואילו על החי גם אם סבורין שהוא מת אין מקבלין עליו תנחומין, כדאייתא ברש"י (בראשית לו, לה). נמצא אם כך שהמתאבל על ירושלים מוכיח דירושלים אינה מתה אלא הוא בגדר 'חי', והוא כוונת המאמר 'כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה', שמלבד **מה שזוכה לראות בשמחתה בפועל** כשתבנה ב"ב, השמחה בעצם הדבר שירושלים אינה מתה רואה תיכף ומיד, שאם היתה מתה חלילה לא היתה הטבע מניחתו להתאבל עליה.

בקוטב זה הביא גם בחידושי **כתב סופר** (גיטין נו, א) ואלו דבריו: שמעתי מפה קדשו של אדוני אבי מורי מאור הגולה זצ"ל דלא אמרו 'זוכה לראות' אלא 'זוכה ורואה', כי אין מקבלים תנחומין על החיים אלא מקבלים תנחומים על המתים שהם לאחר יאוש ואין לו לקוות עוד, ולכן מי שלבו דווה על חורבן בית המקדש וירושלים ואינו מתנחם סימן לו שזוכה לראות בנחמתה, והיינו כל המתאבל על ירושלים זוכה, **בוה עצמו שמתאבל זוכה ורואה בנחמתה, שלבו ואומר לו שיש לו עוד תקוה לראות בנחמתה**. אלו דברי פי חכם חן ושפתים ישק.

ונסיים המאמר במליצה ישרה ודבר נפלא שכתב בספר "ק תפארת שלמה" (פרשת מסעי) כי הן אמת מחמת כובד הגלות ועמל הפרנסה חשובים אנו כאנוסים בדבר זה שאין אנו מתאבלים על חורבן בית מקדשנו, ואונם רחמנא פטריה מן העונש. אמנם לפי סברת הר"ן בקדושין (פרק האומר כה, א) אף דאמרין אונם רחמנא פטריה, בכל זאת לא אמרין שמחמת האונם יתחייב הצד שכנגדו, ומי שאינו מתאבל על ירושלים במה יזכה לראות בנחמה. אך העצה לזה כמ"ש בגמרא (שבת קיח, ב) כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, כי מחמת המצוה של **ענג שבת בהיותו מאמין בוה שהשכינה שורה בישראל**, הנה זה שכרו נחלה בלי מצרים.

ובזה הוא מפרש אומרנו 'שלא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו', ושוב מבקשים 'והראנו ה' אלקינו בנחמת ציון עירך', שמתוך כך שמעבירים מדעתנו כל צרה ויגון ביום השבת, ע"ז נוכח שיתקיים בנו מבוקשנו 'והנחילנו וכו'. והוא גם סמיכת הדברים בתפילה שלאחר הברכה 'הפורס סכת שלום עלינו ועל ירושלים', אומרים 'ושמרו בני ישראל את השבת, שבזכות שמירת שבת יהיה שלום עלינו ועל ירושלים'.

וכהשלמה יש להסמך לדבריו המהליכים בגודל מעלת יום השבת בזמן הגלות (תפארת שלמה לשבת חזון) רב לך שבת בעמק הבכא', שכשבא יום השבת יש שמחה לפני הש"ת יותר מבזמן שבת המקדש היה קיים, וגודל השבתות בימי המצרים הם ביותר מכל ימות השנה, שמפני שבימי החול גדול הצער, לכן בשבת **נתרבה השמחה למעלה** - 'ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו, שלהש"ת אין לו בשי"ק שום צער כלל. וללמד על הכלל, היות ועיקר הצער צריך להיות על גלות השכינה, בשבת שיש לשכינה הקדושה שמחה, ממילא אף אנו יש לנו לשמחה, ובוה אנו גורמים למעלה שמחה יתירה.

צידה לדרך: בעצם האבילות על חורבן בית המקדש מוכיח האדם שמשטוק לדבר שאינו נאבד מהלב, ומתוך כך כבר יש בו תקווה והרגש השמחה, ותיכף ומיד זוכה ורואה בניצוץ הגאולה העתידה לבוא, ומעלת שבתות הללו שהשמחה שרויה בבתי גוואי.

ניצור לשון

עפי" סדר
הלימוד היומי

הלכות
שמירת הלשון

יש תמוז- הלכות איסורי לשון הרע - כלל ה

ז. ורע דקשם שאסור להוציא דבה על חברו - בן על חפציו אסור להוציא דבה (רבנו אליעזר ממין בספר יראים). וזה מצוי מאד, בעונותינו הרבים, שהננוי אהד מוציא דבה על נכסי חנוני אחר וכל כהאי גונא מפני הקנאה, וזו היא לשון הרע גמורה מדאורייתא.

ח. אסור ספור לשון הרע, שאסרה התורה לספר בגנות חברו, אפלו על אמת הוא. אפלו ביחיד, וכל שכן לספר בשנים דבר גנות על חברו דאסור, והעון הוא יותר גדול מן המספר ביחיד, כי יאמינו העם יותר, ויהיה לבוז בעיניהם בשמיעתם את הדברים מפי שנים. ובכל מקום שנכתב סתם אסור לשון הרע, הפננה היא בכל גוני (בכל האמנים), לבר אם נפרש בהדיא (בפרוש).

מקדש מצוה

ואיסור שיחה
בשעת התפילה

בניין השיבות
עניית אמן

האישי"ר מכלה עון ומשפיע קדושה לנשמתו

אמרו רז"ל שבת דף ק"ט עמוד ב, כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כוחו קורעין לו גזר דינו ואפילו יש בו שמץ ע"ז מוחלץ לו. כי עיקר כוונת זה השבח הוא, שיתאצל וישפיע תוספת ברכה ושפעת אור עליון לכל הדי' עולמות אבי"ע.

וזהו יהא שמיה רבא מברך, היינו שיתאצל ברכה ותוספת קדושה ממנו ית"ש, עד לעלם הוא עולם האצילות, ומשם לעלמי הם ב' עולמות בריאה יצירה, עלמיה הוא עולם העשיה, והם שורש הדי' דרגין של האדם שורש הנשמה ונר"ן.

וכשמכוון האדם בקדושת מחשבתו באמירת זה השבח לעורר ולהשפיע על ידו תוספת קדושה וברכה על שורש נשמתו, ומשם על נשמתו רוחו ונפשו, גורם בוה להתם ולכלה כל עון וחטא אשר חטא, באיזה בחינה מאילו הג' חזיו כללא הוין, וזה כל עיקר ענין התשובה האמיתית כנ"ל, לכן מוחלץ לו על כל עונותיו.

נפש החיים, ש"א פ"כ

קימה/עמידה באמירת אמן והש"ר

ויש לעמוד וכו'. מהר"ל [ה' תפלה סוף אות ג] היה עומד עד שייסיים אמן יהא שמיה רבא. ולי נראה שיעמוד עד אמן שאחר יתברך כמו שיתבאר בס' ס"ו [סק"ה] בס"ד.

אלה רבא על או"ח סימן נו ס"ג

אמן - יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעמי עלמאי

כתב של"ה [שם ד"ה ההמונים] צריך להפסיק קצת בין אמן ליהא שמיה רבא, כי אמן קאי על יתגדל. וכן בין אמן למודים, כי אמן קאי על רצה.

שם אליה רבה, שם ס"ה